

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE MEMBRIS ECCLE-||SIAE MILITANTIS,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XVIII. Ad magistratum pertinere defensionem Religionis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53880](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53880)

tu illo habes potestatem. Et GELASIVS epistola ad Anastasium Imperatorem: *Nosti, inquit, fili clemētissime, quod licet præsideas humano generi dignitate rerū terrenarum, tamen præsulibus diuinarum deuotus colla submittis, atq; ab eis causas tue salutis expectas, inq; semendis celestibus Sacramentis, eisq; ut competat disponendis, subdi te debere cognoscis religionis ordine potius, quam præsesse. Nosti itaq; inter hac ex illis te pendere iudicio, non illos ad tuam redigi posse voluntatem.*

Denique, Christus Ecclesiam regendam Petro & Episcopis commisit, non Tiberio, & eius præsfectis, & per annos CCC. sine vllis Regibus Christianis, exceptis paucissimis, qui vel breuissimo tempore imperarunt, vt Philippus Cæsar, vel longum in aliqua prouincia, vt Lucius Rex Britannorum, Ecclesia à solis Episcopis & Presbyteris optimè gubernata esse, de cetera locis citatis.

CAPVT XVIII.

Ad magistratum pertinere defensionem Religionis.

SECUNDVS error est aliorū, qui ad alterum extremum deflectētes docent, Reges debere curare Rempubicam suam, & pacem publicam, & religione autem non curare, sed permittere legibus vt sentiant prout voluerint, & viuant vt voluerint, modo non perturbent pacem publicam. In hoc errore fuerunt olim Ethnici, qui omnes religiones approbant, & omniū Philosophorum sectas admittebant, vt Augustinus dicit lib. 18. de ciuit. Dei, cap. 51. vnde B. Leo serm. 1. de SS. Petro & Paulo: *Hec autem ciuitas, inquit, ignorans suæ proiectionis auctorem, cum penè omnibus dominaretur Gentibus, omnium Gentium seruebat erroribus, & magnam sibi videbatur assumpsisse religionem, quia nullam respuebat falsitatem.* Et Themistius Philosophus, vt refert Socrates lib. 4. hist. ca. 27. Valenti Imperatori persuadere conatus est, Deo gratam esse sectarum varietatem, dum ita pluribus modis colitur, & pluris fit, dum difficilius cognoscitur. Item hæresiarcha quidam nomine Phoro apud Augustinum libro de hæresibus, ca. 71. omnes sectas veras esse docuit.

Deni-

Denique, hanc libertatem voluerunt & obtinuerunt Germani anno M.D.XXVI. quando Principes Imperij Spira congregati ediderunt quoddam INTERIM, & nunc idem feruntur in Flandria petere. quorum argumenta quatuor præcipue sunt. Vnum, quod fides sit libera. Alterum, quod sit donum Dei. Tertium, quod experientia doceat cogendo nihil profici. Quartum, quod Christiani semper Iudæos tolerauerint, cum tamen Christi hostes sint.

At hic error perniciosissimus est, & sine dubio tenentur Principes Christiani non permittere subditis suis libertatem credendi, sed dare operam, ut ea fides seruetur, quam Episcopi Catholici, & præcipue summus Pontifex docet esse tenendam. Probatur PRIMO Scriptura, Prou. 20. *Rex qui sedet in solio iudicij, dissipat omne malum intuitu suo.* Item: *Dissipat impios Rex sapiens.* Porro impios esse hæreticos negari non potest. Item Psal. 2. *Et nunc Reges intelligite, erudimini, qui iudicatis terram, seruite Domino in timore.*

AVGVSTINVS in epist. 50. *Aliter seruit, inquit, Rex Deo, quia homo est, aliter quia Rex est, quia homo est, et seruit viuendo fideliter, quia vero etiam Rex est, seruit, leges iusta præcipientes, & contraria prohibentes, conuenienti vigore sanciendo: sicut seruiuit Ezechias, lucos & templa Idolorum destruendo: sicut seruiuit Iosias, talia & ipse faciendo: sicut seruiuit Rex Ninus arum, & inuersionem ciuitatem ad placandum Dominum compellendo: sicut seruiuit Darius, idolum frangendum in potestatem Daniels dando: sicut seruiuit Nabuchodonosor, omnes in regno suo positos, à blasphemando Deo lege terribili prohibendo.* Et ibidem subiungit: *Quis mente sobrius Regibus dicat, Nolite curare in regno vestro, à quo teneatur, vel oppugnetur Ecclesia Domini vestri? non ad vos pertineat in regno vestro, quis velit esse sine religiosus, sine sacrilegus: quibus non potest dici; Non ad vos pertineat in regno vestro, quis velit esse pudicus, quis impudicus.*

Præterea in Testamento nouo Apoc. 2. reprehenditur Angelus Pergami, quod haberet apud se aliquos tenentes doctrinam Nicolaitarum, & Angelus Thiatyre, quod permitteret Iezabel seducere seruos Dei. Ex quibus colligitur, noxiam esse Ecclesie, mixtionem hæreticorum cum Catholicis. Rom. 16. iubentur Christiani declinare hæreticos. Gal. 5.

Vinam, inquit, abscindantur. Tit. I. Increpa illos dure ut sint in fide. ergo Reges, qui sunt Ecclesie nutricia, Isa. 49. non debent permittere istam confusionem.

SECUNDO probatur testimoniis Pontificum & Imperatorum. LEO epist. 75. ad Leonem Augustum: *Debes, inquit, Imperator incunctanter advertere regiam potestatem tibi non solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesie præsidium esse collatam. Si ausus nefarios comprimendo, & qua bene sunt statuta, defendas, & veram pacem his, qua sunt turbata, restituas.* ANASTASIUS II. Papa in epist. ad Anastasium Imperatorem: *Hoc, inquit, præcipue in sinu serenitati tuae, cum causæ Alexandrinorum patuerint piissimis auribus vestris, ad Catholicam & sinceram fidem eos auctoritate, sapientia, diuinisq; vestris mandatis redire faciatis.* Similia habet Gregorius lib. 9. epist. 60. ad Regem Angliæ. lib. 11. epist. 44. ad Leontiam Augustam. Similia habet Agatho in epistola ad Constantinum IV.

Porrò Imperatores pij idem senserunt; nam THEODOSIUS L. cunctos populos, C. de summa Trinitate, & fide Catholica, radicibus euulsit libertatem credendi, quam aliqui Principes permiserat, ac iussit omnes credere eo modo, quod Romanus Pontifex docet esse credendum. VALENTINIANUS iunior laudat Ambrosius in oratione funebri, quòd Romæ repetenti antiquam libertatem in religione, ut colere posset sacrificiis Deos, fortissimè resistere. Similiter MARTIANUS C. eodem, L. Nemo, seuerè prohibet, ne quis ea, qua sunt in Conciliis Episcoporum definita, reuoluar, aut de illis publicè disputare præsumat.

CONSTANTINUS Magnus in initio quidem imperij permisit libertatē religionis omnibus, ut patet ex historia Eusebij lib. 10. cap. 5. tamen postea iussit claudi templa idolorum, & solam Christianam religionem vigere, ut Opatius refert lib. 2. cont. Parmen. quem filij sunt imitati, Constantinus & Constantinus, ut Augustinus refert epist. 166. & (apud Rufinum lib. 10. ca. 5.) exilium minatus est Constantinus iis omnibus, qui non acquiescerent Nicæni Concilij definitioni.

Qui libertatem credendi concesserunt tres inueniuntur. IOVINIANUS, qui tamē ne Catholicos cum hæreticis misceret, grauius admonitus est à Concilio Antiocheno, ut scribitur

bit Socrates lib. 3. cap. 21. **V**ALENS Imperator Arianus omnibus hæreticis & Ethnicis liberam permisit religionem, vt scribit Theodoretus lib. 4. ca. 22. Denique **I**VLIANVS Apostata, qui ideo permisit libertatem, quia sic sperabat posse interire Christianismum; sic enim ait Augustinus epist. 166. *Julianus, inquit, desertor Christi & inimicus, hæreticis libertatem perditionis permisit, & tunc Basilicas hæreticis reddidit, quando templa Daemonis; eo modo putans, Christianum nomen posse perire de terris, si Unitati Ecclesie, de qua lapsus fuerat, inuideret, & sacrilegas dissensiones liberat esse permetteret.*

Probatur **T**ERTIO rationibus. **P**RIMO, potestas temporalis & spiritalis in Ecclesia non sunt res disiunctæ & separatæ, vt duo regna politica, sed sunt coniunctæ, ita vt vnū corpus faciant; vel potius ita se habent, vt corpus & anima in vno homine; est enim potestas spiritalis quasi anima, & temporalis quasi corpus, vt Nazianzenus docet in oratione ad populum timore percussum, ergo debet potestas temporalis spiritali seruire, eamque ab hostibus suis protegere ac defendere, ac (vt B. Gregorius ait, li. 2. epist. 61.) terrenum regnum cœlesti famulari; sed Ecclesiæ exitialis est hæc libertas; nam vinculum Ecclesiæ est vnus fidei confessio, ad Ephes. 4. *Vna fides*, & ideo dissensio in fide, Ecclesiæ est dissolutio. debent igitur Principes hanc libertatem nullo modo permittere, si fungi munere suo volunt.

SECUNDO, quando apud Iudæos vera religio florebat, non poterant Reges permittere libertatem religionis, ergo multò minus debent permittere Reges Christiani; non enim minus ordinata debet esse Ecclesia, quàm fuerit Synagoga. Antecedens patet Deuter. 17. vbi ex sententia iudicis politici iubentur occidi, qui non obediunt Sacerdoti. Et cap. 18. Pseudoprophetæ similiter exterminari iubentur; & idem patet exemplis, quæ affert Augustinus epist. 50. de Ezechia. *Josaphat, Iosia, & aliis pijs Regibus*, qui destruebant lucos, & templa idolorum, & seuerè puniebant idololatrias, & populum ad cultum veri Dei compellebant. Quòd autem paulò ante Christi tempora cœperint permitti variæ hæreses, ac præcipuè Sadducæorum, qui negabant resurrectionem, non est mirum, quia Synagoga tunc ad interitum propinquabat,

nec habebat Regem verè Iudæum, qui ista curaret, sed Iudæum Herodem, Pontifices autem nihil poterant.

TERTIO, libertas credendi perniciosa est etiam temporali bono regnorum, & publicæ paci, vt patet primùm ex Gregorio lib. 4. epist. 32. vbi dicit, Reipublicæ ciuilibus incolumitatem, ex Ecclesiæ pace pendere. DEINDE ratione; nam vbi seruatur fides & obedientia Deo, ibi etiam seruatur Principi; nam fides ipsa hoc docet & exigit. ITEM dissensio inde parit animorū & voluntatum dissensiones: omne autem regnum in seipsum diuisum, desolabitur; & experientia nostri temporis ad eò manifestè hoc ostendit, vt frustra id probare nitamur.

QUARTO, libertas credendi perniciosa est illis ipsis, quibus conceditur; nam libertas credendi nihil est aliud, quam libertas errandi, & errandi in re omnium periculosissima; nam fides vera non est, nisi vna, Ephes. 4. *Vna fides*, ergo libertas ab ista vna fide recedendi, est libertas in errorum barathrum ruendi. Sicut ergo salubriter non permittitur ouibus libertas vagandi per montes, & salubriter non liberatur gubernaculo, nec finitur liberè à quolibet vento circumferri nauis; ita quoque salubriter non conceditur populis libertas credendi, posteaquam vni veræ fidei se adiunxerunt. Argumenta soluentur in sequenti Quæstione.

CAPVT XIX.

Non posse conciliari Catholicos cum hæreticis.

TERTIVS error est Gregorij CASSANDRI in libro de officio pij viri, vbi docet, debere Principes inuenire rationem pacis inter Catholicos, Lutheranos, Calvinistas, &c. Sed interim dum non inueniunt, debere permittere vnicuique suam fidem, modo omnes recipiant Scripturam & Symbolum Apostolicum. Sic enim omnes sunt vera Ecclesiæ membra, licet in particularibus dogmatibus dissentiant. Similia docuerunt olim pacificantes, auctore Zenone Imperatore, de qua re vide Euarium, lib. 3. cap. 14. & 30. Item Apelles, qui apud Eusebium lib. 5.